

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפלכה באגפד ובסולת פלמוז

גליון מס' 782

פרשת וארא

כ"ה טבת התשפ"ה

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהג בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' יחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' ברוך מרדכי בן הינדא זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה, מרת יעל עליה בת מוזל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

זכרוננו של מרן עשה לו שם בעולם. כידוע, כוח זכרוננו של מרן נבע מכוח אהבתו לתורה הקדושה. ועל כך יעיד הסיפור הבא. בימים עברו, כאשר תהליך ההדפסה היה ארוך ומסובך, לא היו מחברי הספרים מוסרים את כתביהם להקלדה ולהגהה וחוזר חלילה. תחת זאת היו מוסרים את כתבי ידיהם לבתי הדפוס, והמדפיסים היו מדפיסים את הספרים היישר מכתב היד. כך הודפסו גם הכרכים הראשונים של שו"ת "יביע אומר", שחיבר מרן. מרן היה מפקיד את מחברותיו הגדושות בידיו האמונות של בעל בית הדפוס, ועובדים מסורים היו מסדרים את אותיות העופרת על לוחות מתכת. לפי כתב היד, לקראת הדפסת הספר. והנה, ביום מן הימים התקבלה שיחת טלפון בהולה בביתו של מרן. היה זה בעל בית הדפוס, שסיפר בשפל קול כי אחד הדפים מכרך השו"ת, נעלם ואיננו!

"אנו הופכים כבר במשך שעות כל פינה בבית הדפוס, על מנת למצוא את הדף, ואיננו מוצאים!" כמעט בכה המדפיס, "אנא, לא מצאתי דפים להתקשר אליכם, אבל לא היתה לי ברירה. אנא, חפשו גם בבית. אולי הוא נותר שם". בהלה אחזה בבני ביתו של הרב למשמע דבריו של האישי. "רבנו של עולם!" שחו לעצמם באימה, "הלא מדובר בעותק יחיד ומיוחד, ועל כל דף על כל ושורה עמל מרן במשך שעות וימים ולילות! אם לא ימצא הדף – הלא זהו נזק אדיר!"

הם חיפשו במרץ אחר הדף האבוד, אולם לשוא. הפכו את המגירות ורוקנו את המדפים, ואולם לשווא. גם הם לא הצליחו במאמציהם. הדף נעלם כאילו בלעה אותו האדמה. כמוכן, שאת כל זאת עשו תוך כדי שהם מנסים להסתיר ממרן את מטרת החיפושים. אולם לבסוף נתעורר חשדו של מרן, בעקבות התכונה יוצאת הדופן. "מה קרה?" שאל, ובני הבית חששו לספר. "מה ארע?" שאל מרן בשנית, והם נאלצו לדווח על הדף היקר, שנעלם ואיננו...

ליבם הלבם כתוף, כאשר מרן הביט נכחו ומצחו נחרש קמטים. "באיזה דף מדובר?" שאל, וכאשר נענה, שלף דף ועט, והחל משחזר ממוחו את כל הדף האבוד. הוא ישב ורשם את כל מראי המקומות שהובאו באותו דף, עם ציוניהם המדויקים. הוא העלה את כל הסברות, ואת כל הקושיות, התיירושים והראיות, מכוח הזיכרון בלבד.

כאשר סיים, קיפל את הדף ומסרו בידי אחד מבניו. "קח את הדף לבית הדפוס, ושומר עליו, שלא ייאבד בשנית" אמר בבת שחוק. בני הבית השתוממו עד עומק נשמתם, מכוח הזיכרון המופלא של מרן. אולם תדהמתם גברה שבעתיים כאשר הדף האבוד נמצא בבית הדפוס, כעבור מספר ימים.

ומדוע? משום שבעל בית הדפוס ישב והשווה בין הדף המקורי לדף המשוחזר, שורה אחר שורה, ולתדהמתו לא היה גבול. הוא גילה כי הדפים תואמים זה לזה במדויק, מילה במילה, אות באות... מרן שחזר את הדף בדייקנות עצומה.

אכן, הבינו הכל, זכרוננו של מרן אינו בגדר זכרון בלבד. אין זו אלא אהבת תורה עצומה ויוקדת, החוקקת במוחו של הרב את כל מה שהוא לומד.

בפתח הגליון

ברכה"ג שלם מאיר ואלק שלם"א

הכדור והקפסולה

נפתח בשאלה, אולי אין זו ממש שאלה, כיון שבדבר זה לא יכול להיות, אבל יועיל לגריו המוחשבה: היתכן שאדם – חשוך בנים, יפנה אל הבהב סאלי, או, מוטב שנאמר, אל האר"י הקדוש, ואפילו אל רבי שמעון בר יוחאי, להיוושע, והוא יאמר לו: "תאמר בכל יום, במשך שנה, מזמור פלוני בתהלים – ותפקד". היתכן שאדם זה יאמר שנה תמימה את המזמור וישאר ערירי? נודה שאין זה מתקבל על הדעת. שהרי צדיק גוזר והקב"ה מקיים! ואם משה רבנו בעצמו יאמר לו, על אחת כמה וכמה.

ואם הקדוש ברוך הוא בעצמו – "שכל דבריו אמת וצדק" – "הוא אמר ולא יעשה, ודיבר ולא יקימנה" – "כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב ריקם, כי אם עשה אשר חפצתי והצליח אשר שלחתינו!" ואם יורהו לעשות פעולה מסויימת, ודאי תפעל פעולתה. ודאי, ללא כל ספק!

עד כאן ההקדמה. ועכשיו, לענייננו, אל העיקר. נצטוינו מן התורה לקרוא פעמיים ביום קריאת שמע, בבוקר ובערב, ולהזכיר בה יציאת מצרים. יתר על כן אמרו בתלמוד הירושלמי, שיש להזכיר גם מכת בכורות, וקריעת ים סוף, ושירת הים, כפי שאנו מרחיבים את הדברים בברכת הגאולה שלאחר קריאת שמע. והיה הסבא מקלם אומר על כך: המצוות הן מזונו הרוחני של האדם. יש סוג מזון שמשפיקה כמות קטנה ממנו. סוגי ויטמינים מסויימים, ויש פחמימות וחלבונים שהם יסוד הגוף ונצרכים בכמויות. כך יש מצוות אשר די בעשייתן אחת בשנה, כיום הכיפורים וראש השנה. יש מצוות של שבוע בשנה, כפסח וסוכות. יש הנצרכות אחת לשבעה ימים, כשבתות. ויש שהן כארוחת בוקר וערב, נצרכות בתדירות לבני הרוחני: קריאת שמע והזכרת יציאת מצרים!

נפלאים הדברים, אך כאן נשאלת השאלה: בראש השנה, יום הכיפורים, פסח וסוכות ואף בשבת, חש האדם שהתעלה במידת מה. כשהוא "נופל" מן לימי החול מציין הוא זאת ב"הבדלה". ועתה, עם היד על הלב: כשאדם מזכיר את יציאת מצרים בכל יום, בבוקר ובערב – האם חש הוא שהתעלה?

המשלנו מצוה זו לארוחת בוקר וערב – אך מה רב ההבדל: לאחר הארוחה חשים אנו מלאים, שבעים, טעוני כח. ולאחר הזכרת יציאת מצרים – מאומה!

ונשאל: היתכן שסגולתו של הבורא אינה פועלת עלינו, חלילה! שנשארים אנו ערירים מהשפעתה? לא, לא יתכן! ובכל זאת, למה נרמה את עצמנו? הרי זו עובדה!

הקדמנו ואמרנו שאין זו שאלה. ונסביר זאת במשל קצר. אדם בא אל הרופא. "מה לך?" שואל הרופא, אך אינו מקבל תשובה. שפתיו של החולה דובבות, אבל לא נשמע כל קול, צרוד הוא לחלוטין, גרונו דלוק כשלהבת ארגמן. הרופא אינו מתרגש, יש בידי תרופת פלאים. רושם הוא כדורים לגרון, "הם גם טעימים", הוא מוסיף. אחד בכל שעה. מחר תרגיש הקלה, מחרתיים שיפור, בעוד שלוש ימים תבוא.

ביום השלישי הלה מופיע, מניע שפתיו כדג, משמיע ציוץ רפה ומעורר רחמים, בא לבקש עוד כדורים, חיזוש המרשם. מתפלא הרופא: "שמע, מקרה כזה עוד לא היה! לא חל שום שיפור? לא היתה הטבה? לא יכול להיות! לקחת את כל הכדורים?!"

בקושי שמע את התשובה המצטייטת: "במסירות נפש, דוקטור! כל כך קשה היה לי לבלוע אותם!" "לבלוע?!" הזדעזע הרופא, "מה פתאום לבלוע? כדורים לגרון יש למצוץ!..."

אהה, הנה התשובה! אנו "בולעים" את הזכרת יציאת מצרים, לכן אין היא פועלת את פועלת! אומרים אנו בחצי פה, בחטף, במילמול אדיש, ואין נושפע?

"מזכירין יציאת מצרים", אומרת המשנה בברכות. "מזכירין", לשון זכירה, לדעת מור אומרים. רק כך תפעל פעולתה!... ובשבועות אלו, בהן אנו קוראים על תהליך יציאת מצרים וניסיו, עלינו להעמיק בהם וללמוד את משמעותם, להפיק את ליקחם ולהשרישם בלבנו!...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

על מה צחק ה"חפץ חיים"

במכת שחין רואים את מה שחובתנו לראות ולהכיר, שלקב"ה "הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו".
 ל"חפץ חיים" היה שמש, רבי משה פסח מקוברין. הוא כותב כך.
 ליל שבת אחד הוא הגיע בחצות הלילה. שקט היה בלילה של העיירה וכבר מבחוץ שמע את ה"חפץ חיים" קורא לעצמו משהו. הוא נשאר מאחורי הדלת ושומע שה"חפץ חיים" קורא פרשת וארא, למרות שזו לא היתה פרשת השבוע. ה"חפץ חיים" קרא מהחומש את המכות במתיקות, ואחרי כל מכה נעצר ואמר: 'אה! אה!' בקול רווי התפעלות, כמי שחי את האווירה שהיתה במצרים, את מה שראו ונוכחו לדעת. כך דם, צפרדע, כינים. פלאי פלאים. ה"חפץ חיים" נשם את המשמעות ואת הידיעה כי "לו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות בהם כרצונו".

עד שהגיע לפסוק: "ולא יכול החרטומים לעמוד לפני משה מפני השחין". אז החל לצחוק ולצחוק בקול, – "צחוק כזה שלא שמעתי מעולם". אחר כך המשיך למכת דבר. עד כאן סיפר רבי משה פסח מקוברין, ולי יש הסבר גדול למה צחק ה"חפץ חיים".

רבנו בחיי אומר כדלהלן. "אעשה בהם שפטים" הקב"ה רצה לשבור את אלוהי מצרים את הכוח שלהם. והכוח הגדול ביותר היו החרטומים החוזים בכוכבים. "קונצן מאכערס" – עושי קסם.

הם התבזו והתבדו. מהימים הראשונים עם בואם של משה ואהרן למצרים ועד השחין שם היה סופם של "אלוהי מצרים", הללו.

החרטומים באו, והביאו הרבה שקצים קטנים בני ארבע חמש שנים, וגם הם עשו קונץ של נחשים. נהיה שם ערימות של נחשים. "ויבלע מטה אהרן את מטותם". מטה בולע נחשים?! נס בתוך נס. פרעה נתקף בפחד, שמא המטה יבלע גם אותו עם כסאו. ביקש בתחנונים לשלוח אותם מהארמון.

הגיעה מכת דם. מכה כואבת, כפשוטה. אין כלום. כל היאור דם. חרטומי מצרים נקראו שוב לעצה. פרעה הזעיק אותם שוב. גיוואלד, צריך להציל את המצב. מה קרה? האם שיתם קפה כבר היום?, אין מים. דם. אז תעשו משהו, אתם התקווה שלנו!

הם הגיבו ביוהרה: "מה, הוא עשה דם? גם אנחנו יכולים לעשות דם"...
 במכת צפרדע הם נקראו שוב בשלישית, אבל כאן התורה מזכירה אותם "החרטומים". כי אינם "חרטומי מצרים", איבדו את מעלתם – שוב אינם הפאר של האומה המצרית, "אויס חרטומי מצרים". כבר לא צריך אתכם, אתם יכולים ללכת לאוגדה. בכינים הם עצמם הודו "אצבע אלוקים היא" – וירדו דרגה נוספת. ה"כוחי ועוצם ידי" קיבל מכה עזה, ובמכת ערוב ומכת דבר כבר לא שמעו מהם. מגיעה מכת שחין – הם מוזכרים, ועתה שמם וזכרם "חרטמים" – חסר ו'. לא "חרטומי מצרים", גם לא "חרטומים", רק "חרטמים", ירדו לחלוטין מדרגתם.

ה"חפץ חיים צחק" – איך הקב"ה משפיל גאים "ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה מפני השחין" כי אפילו את עצמם לא יכלו להציל ונראו מול משה רבינו ע"ה כשפלים ובוזיים. זה הצחוק הגדול. בשעה שקויים בהם מה שהבטיח הקב"ה "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים".

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'" (ו, ב).

מבאר רש"י: "אני ה'", נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני!

בעולם הזה – אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" – אין די שכר לשלם תמורת מצוה, כפי שאומרים חז"ל: "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה". ונשאלת השאלה, מפני מה מקבלים הרשעים שכר מצוותיהם בעולם הזה? והסביר ה"חפץ חיים" לפי דרכו בפשטות:

חז"ל אומרים: (מדרש רבה רות) יהודי, בשעה שהוא מקיים מצוה, מקבל שטר חוב כתוב בכתב ידו של אליהו נביא וחתום בחותמו של הקב"ה. משום כך פעמים רבות נכתב בתורה לאחר מצוות מסוימות: "אני ה'" – "נאמן לשלם שכר", שמשמש כחתימתו כביכול, שמבטיח שכר בשביל מעשים טובים.

וכמו הנוהג שבעולם שכדי לפרוע המחאה על סכום גדול, שנושאת חתימה וחותר מלכותי, נזקקים לפנות אל הבנק הממלכתי בעיר הבירה, שהרי בנק של עיירה קטנה אין די בידו לפרוע המחאה בעלת ערך רב.

כך גם מצוותו של הרשע אינה חשובה די כשל הצדיק, ומשום כך אינה נושאת את חתימתו של הקב"ה, לפיכך ניתן שכרו להשתלם גם בעולמו הקטן, ואלו המצוה שהצדיק מקיים, שהיא בשלמות, וכדי לקבל את שכרה העצום יש להמתין לתשלומה ב"בנק הממלכתי" – בעולם הבא.

"אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים" (ו, ב).

פסוק זה, הסבירו הצדיק רבי יצחק מגור, בעל חידושי הר"ם כך: "אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים" – אני ה' אוציא אתכם מתוך "הסבלנות" שיש בכך כלפי מצרים. אמאייס בעיניכם את הגלות ואת תועבותיה עד שלא תוכלו לשאתה עוד, כי כל עוד בני ישראל מסוגלים לסבול את הגלות אין הגאולה יכולה לבוא!

הצדיק רבי יעקב משפיטובקה היה אומר בדרך מליצה: קל יותר להוציא את היהודים מתוך הגלות, מאשר להוציא את הגלות מתוך היהודים!...

"ובני עזיאל מישאל ואלצפן וסתר" (ו, כב).

בספר "שלשלת הקבלה" מסופר: מעשה בחכם השלם, רבי אברהם הלוי, מחשובי רבני ירושלים שעשה שאלת חלום, כדי לדעת מתי יהיה קץ הגלות המר ויבוא משיח צדקנו.

על כך ענו לו מן השמים והראו לו הפסוק בצורה זו: "מי שאל ואל צפן וסתר", והבין רבי אברהם כי נתכוונו לרמוז לו מן השמיים: מי הוא אשר שואל את הדבר אשר אלוקים הצפין והסתיר!

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א
 מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

בית שמח (ב)

מצויים אין ספור אנשים שיש להם כל הסיבות בעולם

לשמוח ולהיות מאושרים, ובכל זאת הם תמיד כעוסים, נרגנים ומתלוננים, אנו רוצים שילדינו יגדלו להיות אנשים שמחים ומאושרים, על כן חייבים אנו ללמד אותם לשמוח. בהשקעה מועטה, הנוסחה פשוטה למדי. הכל תלוי במבט, במה מתמקדים: ביש או באין. יש כאלו שעסוקים כל העת רק במה שחסר! במה שלא בסדרי בפגיעות, בקשיים, בעוגמת הנפש ובעוד מיני מרעין בישין. ויש שכל חייהם יתמקדו רק בטוב! במה שכן יש להם, במה שכן הצליחו! בכל הדברים הטובים שעוברים עליהם, איננו נאיביים לחשוב שהכל רוד. נכון, יש דברים כואבים, יש חורים שחורים, אבל אין שום מצווה להתמקד רק בהם. למה לא להתעסק בחיובי, באור, בטוב. כולנו חווים מאורעות ומצבים משני הסוגים, והבחירה בידינו לבחור בטוב. או... מוכר לכל התיאור המפורסם על חצי הכוס המלאה. יש גם תיאור מוכר פחות, על שניים שהביטו מאותו חלון, האחד ראה לכל מלוא האופק שמים תכולים ומאירים,

ואילו השני ראה רק חול וחול וחול. אם ההורים מאושרים בכל מה שיש להם, ורגילים לדבר על הטוב ועל היש שמקבלים כל העת מאת הבורא, הילדים קולטים את הגישה, סופגים את האווירה ולומדים לשמוח, אבל אם האווירה בבית היא אווירה של מרמור, וכל הזמן מתלוננים: על מזג האוויר, על השכן, ועל הגננת, הילדים מסיקים מכך שהעולם מלא בעיות וקשיים, צרות וייסורים, וממילא יתקשו מאוד לחיות בשמחה.

סיפר לי חבר, שבעקבות עסקאות כושלות איבד את כל רכושו כמעט. הוא החליט, ביחד עם זוגתו, שדי להם בהפסד הכספי, ואין צורך להוסיף לכך גם הפסד מורלי. לכן החלו לנהוג כך: בכל פעם כשהתיישבו לבדוק את מצב העסקים, והרי התוצאות העגומות היו ידועות מראש, הכינו קודם לכן רשימה של כל הדברים שברוך השם יש להם.

הוא תיאר לי איך כל פרט שפך סיבה לאושר ולשמחה. דירתם פונה לחזית, הנה סיבה לשמוח; שני בניהם קרובים בגילם, זה מקל עליהם מאוד ומהווה סיבה להודיה. וכך עוד ועוד. לאחר שנים אמר הידיד, שבמבט לאחור הוא נוכח שהעיסוק האינטנסיבי בחיובי - עזר לו לשרוד את המשבר. שינוי חשיבה אינו מתבצע ביום אחד. אדם שהורגל לחשוב בצורה טעונה וביקורתית, כדי ליצור סדק במעגל המחשבה הפסימי, עליו להשקיע מחשבה רבה, עבודה מאומצת ותרגול רב. **המשך בגליון הבא א"ה**